

Förstelärarnas rikskonferens 2018

Öka likvärdigheten på den egna skolan

Umeå
2018-04-13

Annica Gärdin

Lärarexamen 1992
Grundskolan
Gymnasieskolan
skolutvecklingsprojekt

Professionella samtal

Handledare

Coach

VFU-handledare

Handledarutbildningar

Litteracitet

Föreläsningar

Workshop

Samordnare för
nyanländas lärande

När du går härifrån ska du ha...

- fått ta del av aktuell forskning och erfarenheter kring likvärdighet, såväl nationell som internationell
- fått möjlighet att tillsammans med andra reflektera över förstelärarskapet och skolans uppdrag om likvärdighet
- fått lyssna till förstelärare från en skola som i era år har arbetat kollegialt för ökad likvärdighet i undervisningen och som kan visa på reella förbättringar i elevresultat
- fått prova några samtalsmodeller som skulle kunna användas på din egen skola i syfte att demokratisera samtalen och fördjupa reflektionerna - för att öka likvärdigheten

Hur ser dagen ut?

9.00 – 9.20	Välkomna, presentation, bakgrund
9.20 – 10.40	Likvärdighet – vad är det och varför är det viktigt?
10.40 – 11.00	Te/ kaffe och frukt
11.00 – 12.40	Vad säger forskningen om likvärdighet i undervisningen? Vilken roll kan förstelärare spela i detta arbete?
12.40 – 13.40	Lunch
13.40 – 14.40	Hur kan man öka likvärdighet och måluppfyllelse genom systematiskt kvalitetsarbete?
14.40 – 15.10	Te/ kaffe och kaka
15.10 -16.20	Hur kan lärare bli resurser åt varandra i arbetet för ökad likvärdighet?
16.20 – 16.30	Utvärdering och avslutning

Våra tre hörnstenar

- ❖ Utgå från forskning och beprövad erfarenhet
- ❖ Fokus på det vi har makt över
- ❖ Hög deltagaraktivitet med modeller som är användbara på den egna skolan
- ❖ **Värt tiden**

Linkvärdi ghet?

LA
STAA

Per Kornhall, FDr.

Konst

KVA:s

Nätve
knute

per@

@korn

PER KORNHALL

REKTOR

EN HANDBOK

NATUR &
KULTUR

Forskning för Mästarutnamnet

Stockholm

PER KORNHALL

LÄRARE

EN HANDBOK

NATUR &
KULTUR

Likvärdighet

**Det moraliska
imperativet**

Regeringsformen (grundlagen)

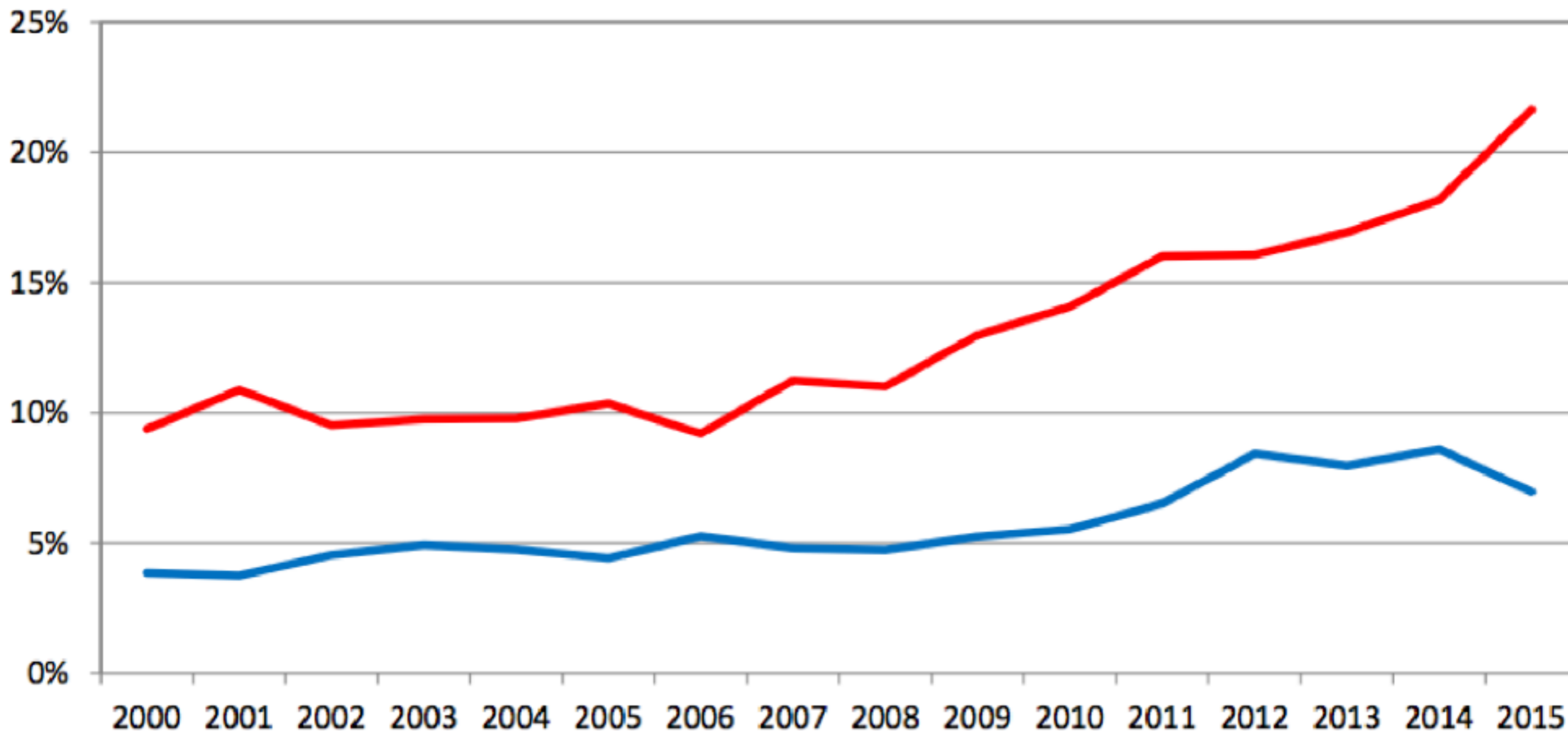
Det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara.

Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person.

Skollagens 1 kap

- **En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. (§4)**
- **Alla ska, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i denna lag. (§8)**

Att lyckas i skolan är en
ung människas
viktigaste skyddsfaktor

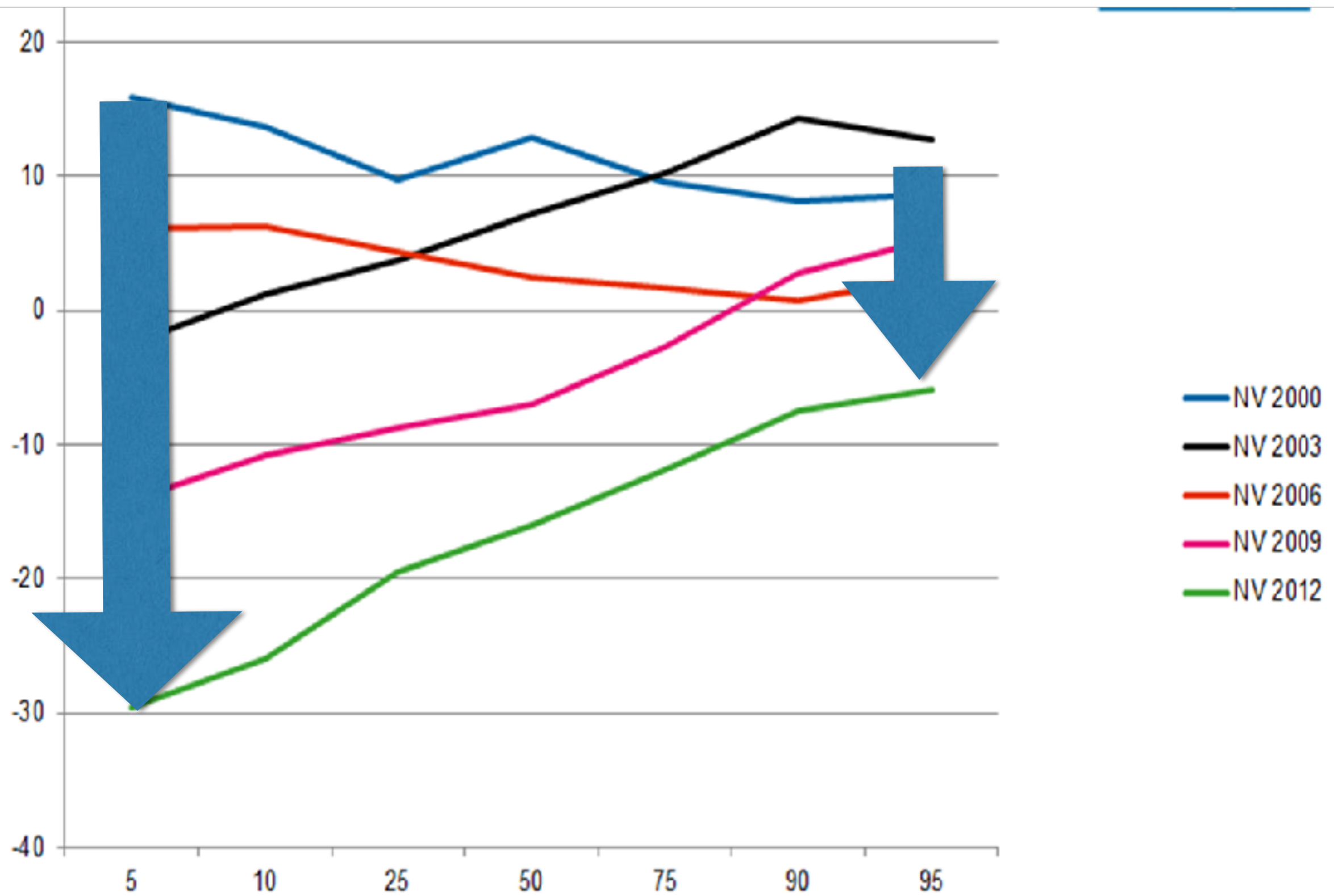

- Andel skolor i Sverige där mer än 20 % inte når gymnasiebehörighet**
- Andel skolor i Sverige där mindre än 2 % inte når gymnasiebehörighet**

Källa: Regeringskansliet.

Skillnad i poäng mot OECD

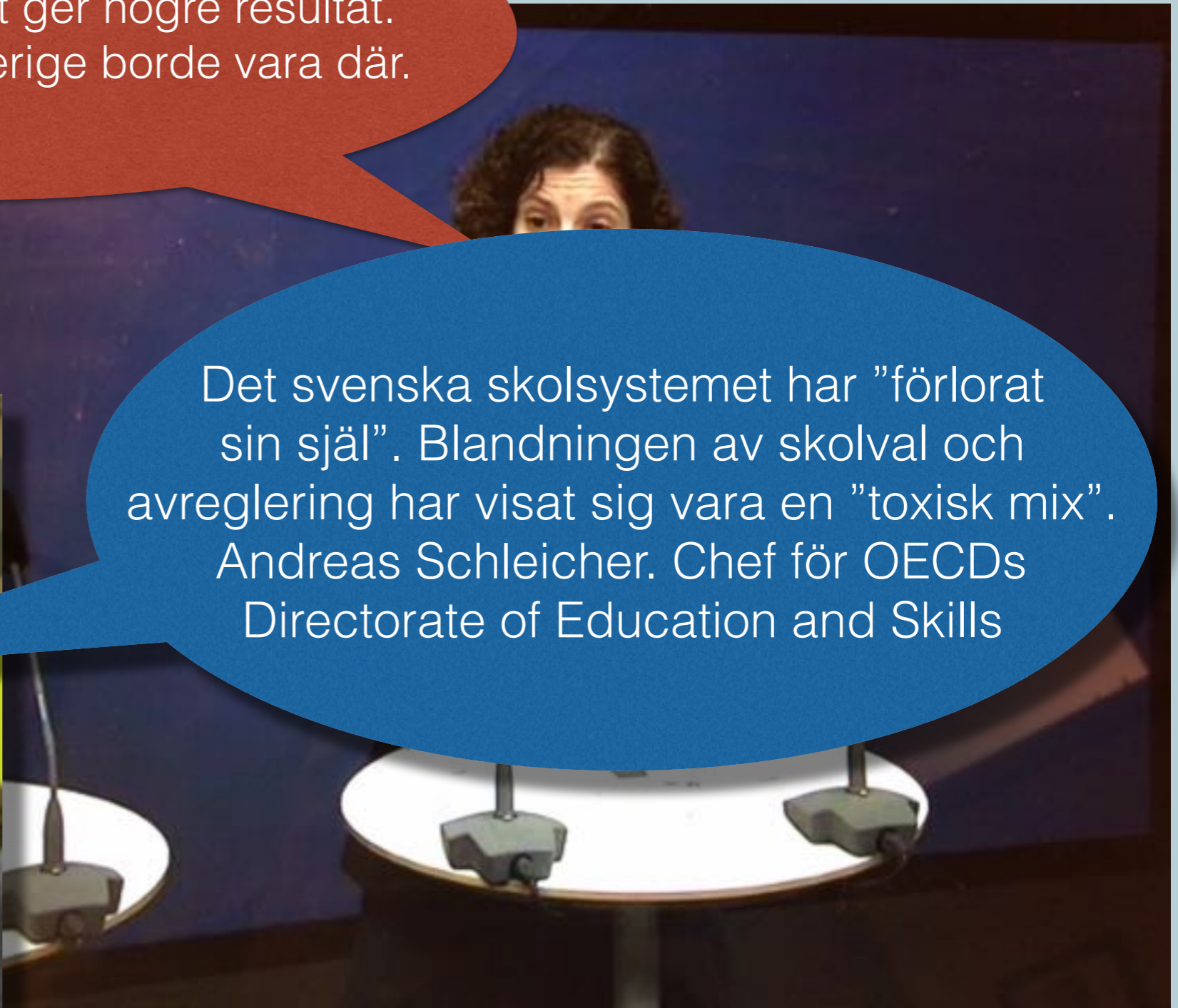

Källa: Anders Jakobsson (presentation).

– Vi vet att likvärdighet ger högre resultat.
Sverige är inte där. Sverige borde vara där.

Det svenska skolsystemet har "förlorat sin själ". Blandningen av skolval och avreglering har visat sig vara en "toxisk mix". Andreas Schleicher. Chef för OECDs Directorate of Education and Skills

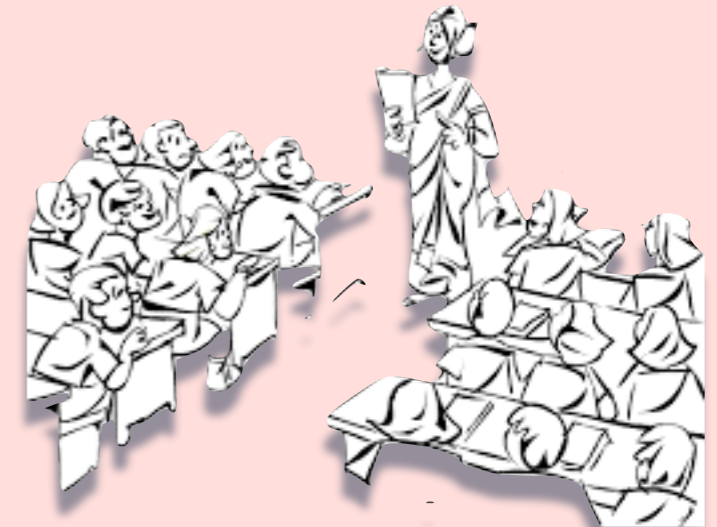
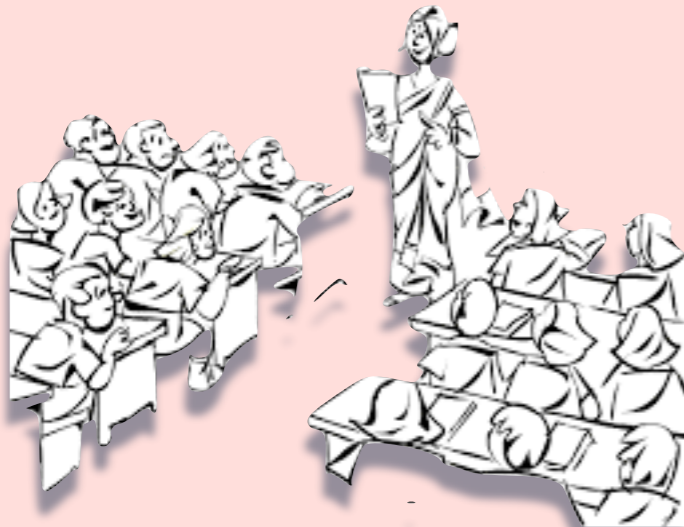

Likvärdighet betyder:

- 1. Alla barn har rätt till samma höga kvalitet på undervisning**
- 2. Skolan ska kompensera för elevers olika förutsättningar.**

Kompetenser, resurssättning et cetera

Kollegialt lärande

Inte oviktiga men ej
förstafokus i
förbättringsarbetet

De viktigaste kvalitets-
aspekterna finns här!

Skolverket

”En tolkning som utifrån detta synsätt gjordes från såväl statligt, kommunalt som fackligt håll och som fått stor spridning innebär att kunskap inte går att förmedla eller överföra från en individ till en annan, från den som undervisar till den som lär.”

”Lärarens undervisande roll tonades på så sätt ner till att stödja och handleda medan ansvaret för elevens kunskapsutveckling i betydligt större utsträckning lades på eleven själv”

(Skolverket. 2003. Rapport 221, Lusten att lära - med fokus på matematik)•

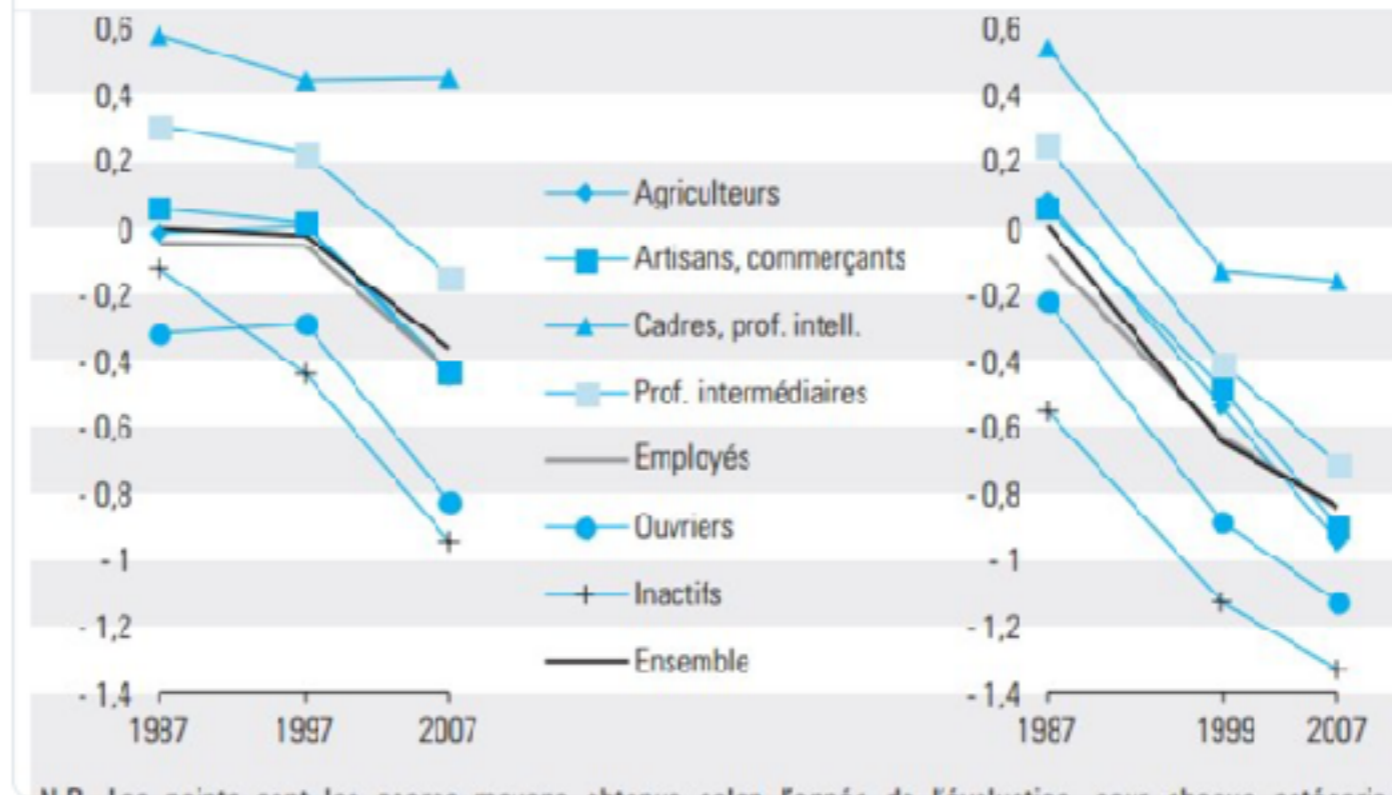

Dylan Wiliam @dylanwiliam · 33m

These data form a key part of the argument in Hirsch's new book Why knowledge matters. Well-intentioned reform actually increased inequality

Greg Ashman @greg_ashman

We might call this "The Bourdieu Effect" given that he helped frame the 1989 curriculum.

Tvärtom på bra skolor

- ”Lärarna på de framgångsrika skolorna utövar ett tydligt ledarskap i klassrummet. .... I praktiken innebär det ett sådant ledarskap lärarstyrd undervisning och helklassundervisning, dock inte utan inslag av andra arbetsformer.” (sid. 89)
- ”Och vi har katederundervisning... (sid. 90)”.
- ”Sammantaget verkar det tydliga ledarskapet i klassrummet i de framgångsrika skolorna ta sin utgångspunkt i en traditionell undervisning där lärarnas förmedlande och ibland auktoritära undervisning står i centrum. (...)
- Lärarledarskapet verkar ha fått renässans efter en period av elevernas ”eget forskande” (sid. 91)”.

- målin
- kolle
- målin
- sama
- höga
- kartl
- kunsk
- anpa
- lärar

← MARIA JARL
 ← ULF BLOSSING
 ← KLAS ANDERSSON

ATT →
 ORGANISERA →
 FÖR →
 SKOL- →
 FRAMGÅNG →

en
gsnivå
sning
elevernas
d. 70)

STRATEGIER FÖR EN LIKVÄRDIG SKOLA

**INTE BÄTTRE
LÄRARE
UTAN
BÄTTRE
UNDERVISNING**

(Bort från en betoning på individen till en
betoning på professionens verktyg och metoder)

Varje skolas utveckling

- **Skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot de nationella målen. Huvudmannen har ett givet ansvar för att så sker.**
- **Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan ska utvecklas kvalitativt.**
- **Detta kräver att verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas.**
- **Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som med det omgivande samhället.**

Sammanfattning av skollagens skrivningar om systematiskt kvalitetsarbete.

Varje **lektion**s utveckling

- **Undervisningen** måste utvecklas så att den svarar mot de nationella målen. **Lärarna** har ett givet ansvar för att så sker.
- Den dagliga **undervisningen** och lärarnas professionella ansvar **för utvecklingen av den** är förutsättningar för att skolan ska utvecklas kvalitativt.
- Detta kräver att **undervisningen** ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas.
- Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel **med och mellan lärarna under rektors ledning**.

Försteläraren har en nyckelroll

- ”Detta har haft två effekter. För det första har förstelärare i stor utsträckning avlastat rektorer och biträdande rektorer i det som ibland går under den vaga beteckningen ”pedagogiskt ledarskap”. Sett med professionsglasögon betyder det att lärarprofessionen i ökad utsträckning tagit kontroll över sina egna förutsättningar för utveckling och förkovran.”
- ”Ett annat område är att förstelärare tydligare bör knytas till idén om utvecklat kollegialt ansvar,...

<https://www.dn.se/debatt/forstelalarreformen-har-starkt-lararprofessionen/>

”Förstelärarreformen har stärkt lärarprofessionen”

Alvehus & Kastberg

Reflektion: Akvariet

1. Tyst individuellt kortskrivande:
Utifrån föreläsningen, vad skulle du vilja tala med andra om?
2. Ta med anteckningarna och gör en inre ring med tre personer (grupp A) och en yttre med stolarna rygg mot rygg med grupp A (grupp B).
Grupp A diskuterar i fem minuter. Fördela talutrymmet mellan er. Det är okej att det blir tyst ibland.
Grupp B lyssnar och noterar vad de hör.
3. Grupperna byter plats. Fem minuter. Koppla till det ni hört. Nya tankar/ frågor.
Grupp A lyssnar och noterar vad de hör.
4. Två gånger till.

Te/ kaffe och frukt

Tre viktiga komponenter

- **Moraliskt imperativ**
- **Kollegialt lärande 2h/vecka (leds av 1-lär)**
- **Early Warning system**
- **”Vi skulle bara haft ett mål...”**

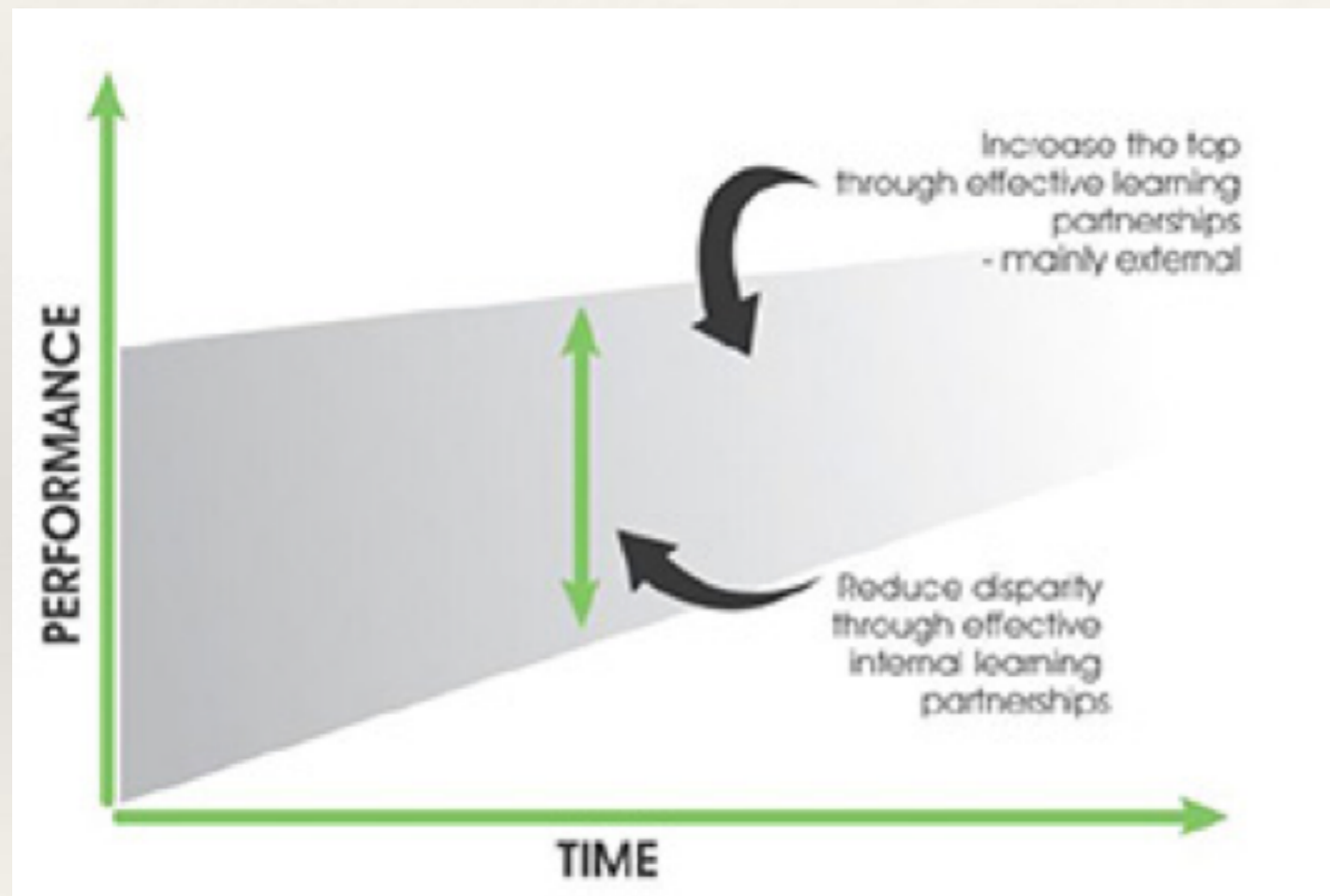
Förstelärarens roll

Likvärdighet

- Alla barn har rätt till samma höga kvalitet på undervisning
- Skolan ska kompensera för elevers olika förutsättningar.

Kollegialt lärande och likvärdighet

Challenge partners

**Professionens
kunskapsbas**

Professioner

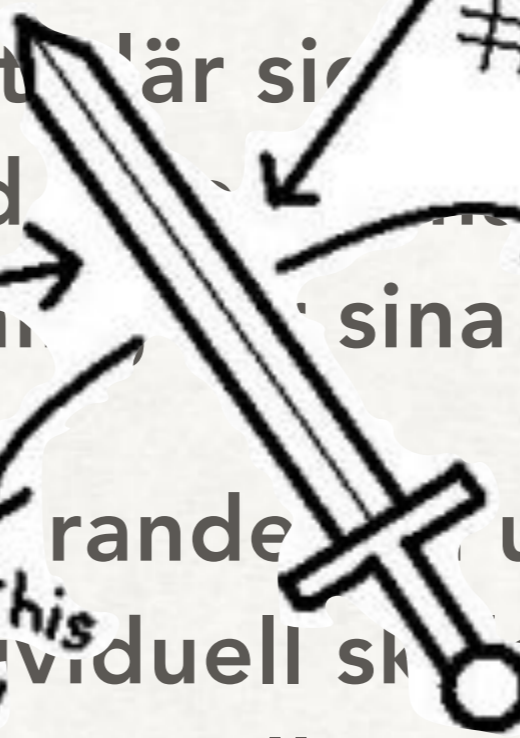
(efter Shulman 1998)

- **Tjänar andra – som i ett kall**
- **Teoretisk och akademisk förståelse**
- **Skicklig praktik**
- **Utövande av gott omdöme**
- **Behov av att lära av och i sin praktik**
- **Professionell gemenskap**

- **Varför bryr sig lärare i Finland?**

ANDY HARGREAVES

HARGREAVES. 2004. LÄRAREN I KUNSKAPSSAMHÄLLET.
STUDENTLITTERATUR.

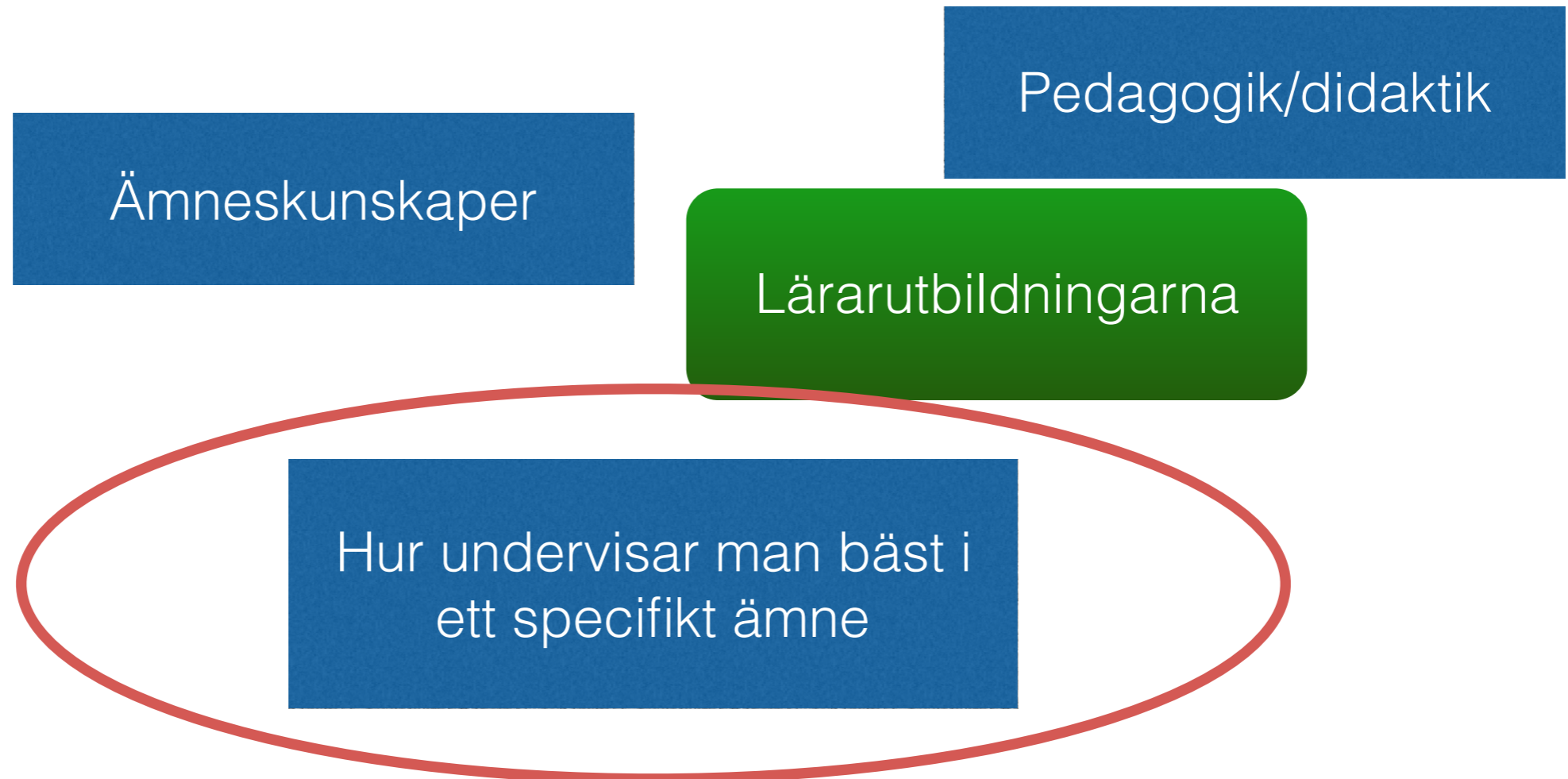
-
- The diagram features a hand-drawn double-edged sword. Four arrows originate from the sword: one from the top edge pointing to 'EDGE #1', one from the bottom edge pointing to 'EDGE #2', one from the left edge pointing to 'Kill this way', and one from the right edge pointing to 'Killrum är en this way'.
- Lärare som inte är siffror #1 Innat sätt än
genomstrukturerad and Killrum är en
#2 astn. sina er.
  - Professionellt utövande av undervisning är
därför en individuell skicklighet och en
institutionell rättighet.

Double edge = Good

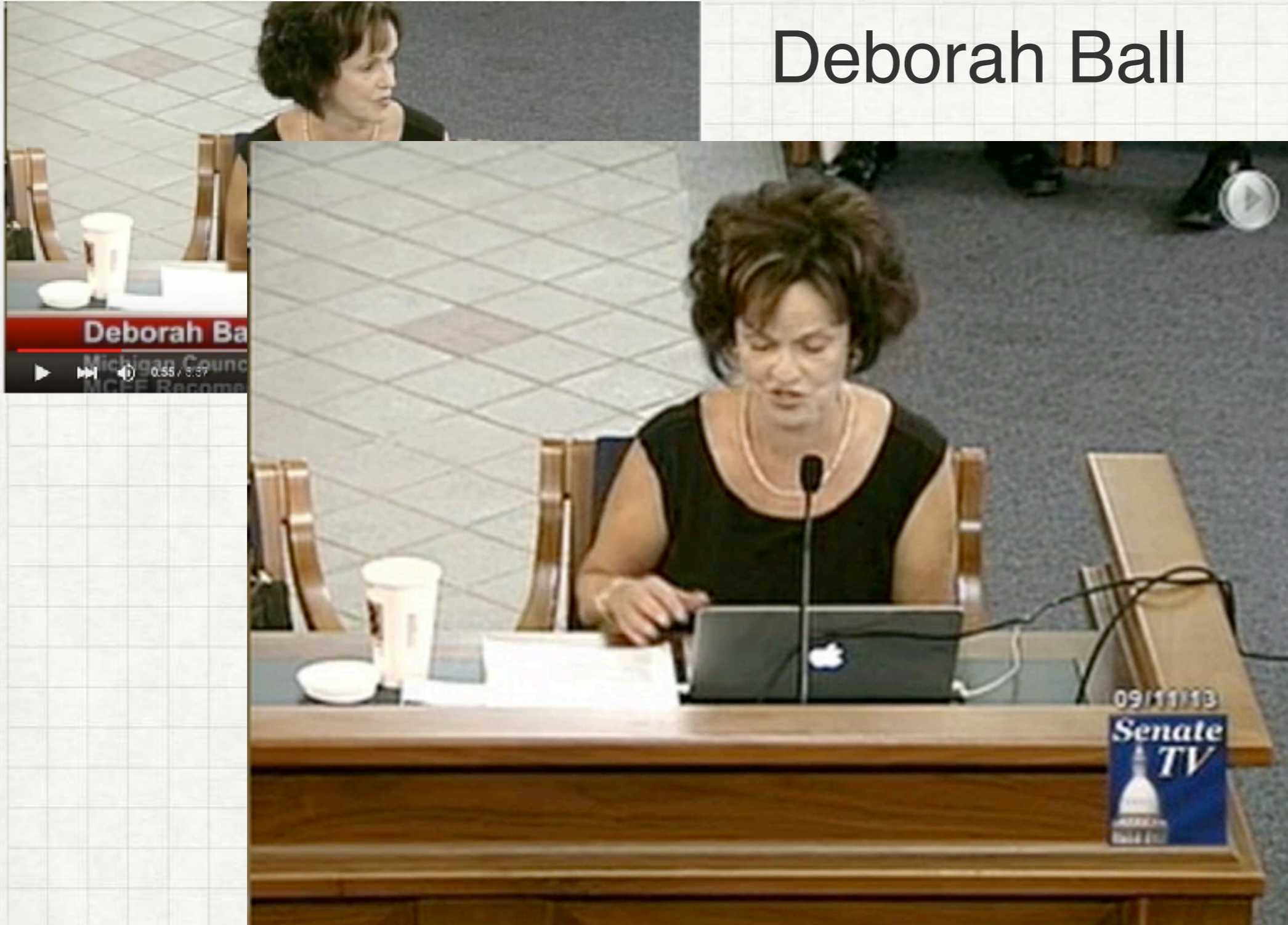
PCK (Pedagogical Content Knowledge)

– Ämnesdidaktisk kunskap

Lärares specifika professionella kunskap och specialkompetens

Deborah Ball

<https://www.youtube.com/watch?v=nrwDM4ejNqs>

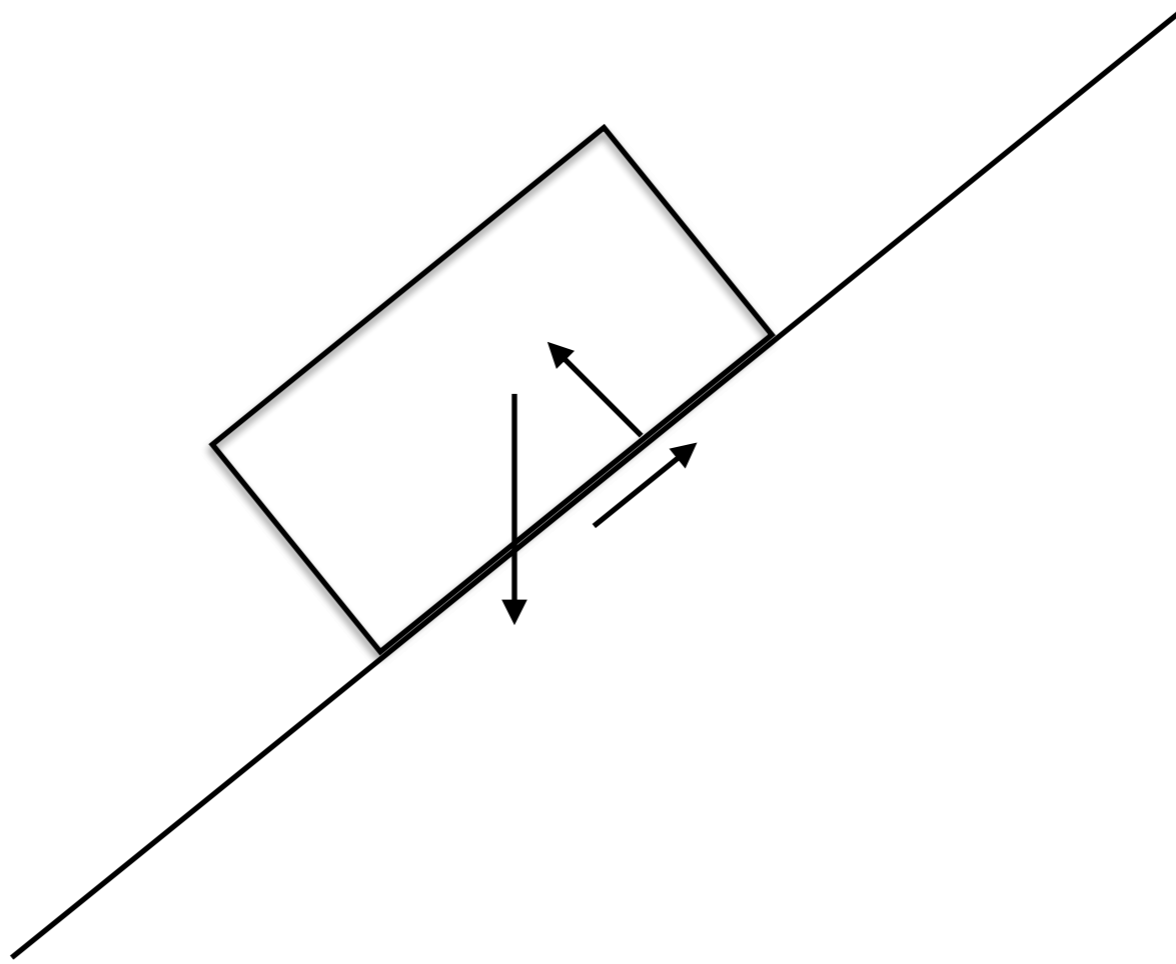
Grundläggande mönster för "strukturerad problemlösning"

1. **Hatsumon** (presentation av problem)
2. **Kikan-shido** (problemlösning av studenter)
3. **Neriage** (Helklass-diskussion)
4. **Matome** (Sammanfattning av lektionen)

Bansho (Användning av tavlan):

En viktig teknik att behärska för lärarna.

**Kollegialt
lärande**

Kollegialt lärande

- ❖ Olika former av kompetensutveckling där kollegor genom
- ❖ strukturerat samarbete tillägnar sig kunskaper
- ❖ ur ett brett kunskapsbegrepp som också innehåller förmågor och färdigheter,
- ❖ i den dagliga praktiken.

Varför?

- Trots att såväl Skolverket som oberoende forskare och experter under lång tid lyft fram och betonat behovet av kollegialt lärande, uppger en majoritet av lärarna i undersökningen att det dagliga arbetet inte är organiserat så att de har möjlighet att lära av varandra.
- Men med tanke på att det handlar om en professionell yrkesgrupp vore det rimligt att lärarna i större utsträckning än i dag ges möjlighet att vara med och besluta om hur arbetet ska utformas. Det skulle bland annat kunna öka möjligheterna till kollegialt lärande. Det är viktigt att professionen har möjlighet att driva sin egen kompetensutveckling, säger Karolina Parding.

Collective efficacy, kollektiv självkänsla

Faktor	Effektstorlek
Collective teacher efficacy	1,57
Self reported grades	1,44
Teacher clarity	0,75
Feedback	0,75
Teacher-student relationships	0,72
Metacognitive strategies	0,69
Prior achievement	0,54
Phonics instruction	0,52
Socioeconomic status	0,52
Home environment	0,50
Play programs	0,49

Hattie 2012 and 2016 in Donohoo, J. (2017) Collective Efficacy. How Educators' Beliefs impact Student Learning. Thousand Oaks: Corwin.

- **målinriktad ledning**
- **kollektiv organisering av ledningen**
- **målinriktad ledning på förvaltningsnivå**
- **samarbete med fokus på undervisning**
- **höga förväntningar på eleverna**
- **kartläggning och uppföljning av elevernas kunskaper**
- **anpassning av undervisningen**
- **lärarledarskap i klassrummet (sid. 70)**

Vilka kunskaper behöver eleverna för att nå målen?

Vilka kunskaper behöver vi för att nå de målen? (Lärarnas undersökningar)

Vad blev resultatet?

Fördjupade kunskaper och metoder

Nya inlärningserfarenheter för eleverna

Hur vet du vad dina lärare behöver?

Avgörande

- Skapa en kultur av förbättring
- Varför?

Leda

lärares

lärande

Skjer inte utan ledarskap

- Organisera
- Trygg miljø - relationer
- Utmaningar
- Modellera
- Motivera
- Det är din roll

Kaser & Halbert

---

1. Intensiv moralisk drivkraft
2. Tillit – relationer kommer först
3. Undersökande – frågor innan man ger råd
4. Skapar lärande för djup förståelse
5. Söker efter evidens för och från det de gör
6. Bygger organisation för lärande

Skolledare (förstelärare)...

skapa skolor, lärarrum och klassrumsmiljöer där:

- lärare kan prata om sin undervisning
- och känner sig trygga att lära, lära om och undersöka sin egen didaktiska kunskap och förståelse.

- **De använde och integrerade:**
  - **bevis som rör elevers lärande**
  - **bevis om undervisningsmetoder**
- **Man talade inte om eleverna utan om hur de skulle undervisas.**
- **Inte om undervisningen i sig utan om hur den påverkade eleverna.**

- ❖ Att göra detta handlar för många om att se på bedömningsinformation med nya och kritiska ögon.
- ❖ Processen kan kännas obekväm för de inblandade eftersom fokus börjar skifta från vad elever vet och kan till kvaliteten på lärarnas undervisning.
- ❖ Det är viktigt att skapa en trygg och tillåtande miljö.

**Data ut-
manar till
förändring**

Kartläggning 1

Kartläggning 2

Kartläggning 3

Bråk 1	Antal 1	OM 1	Mät 1	Geo 1	Bråk 2	Antal 2	OM 2	Mät 2	Geo 2	Bråk 3	Antal 3	OM 3	Mät 3	Geo 3
0	4	3	3	2	4	8	1	3	3	4	8	2	2	2
1	2	1	2	0	4	8	1	3	2	4	7	2	2	2
3	3	1	3	1	4	2	1	2	3	4	2	2	2	1
1	0	0	2	1	1	1	2	1	1	4	0	2	2	3
4	2	2	3	2	3	5	1	3	0	3	4	1	2	2
4	9	3	2	2	4	10	2	2	4	4	10	3	3	4
1	3	0	3	3	3	4	0	3	4	4	5	2	3	4
4	10	2	3	5	4	10	3	3	5	4	10	3	3	5
4	10	3	3	4	4	10	3	3	5	4	10	3	3	5
4	4	2	2	3	4	5	2	3	5	4	9	2	3	5
2	6	3	3	3	4	9	2	3	3	4	8	2	3	3
4	10	2	3	4	4	10	2	3	5	4	10	2	3	5
4	4	2	3	3	3	3	1	2	1	4	5	2	2	2
3	3	0	3	3	4	4	2	2	3	4	6	2	2	4
3	3	2	3	3	4	7	2	2	5	4	8	2	3	5
4	6	2	2	1	4	10	2	3	3	4	10	1	3	3
4	9	2	2	0	4	10	3	3	3	4	10	3	3	3
3	7	2	3	3	2	6	2	3	5	4	6	2	3	4
3	7	2	3	3	4	8	1	3	2	4	8	1	2	1
4	9	3	3	3	4	7	2	3	4	4	8	2	3	5
2	2	2	3	3	4	6	3	3	5	4	8	2	3	4
3	1	1	3	3	3	0	1	3	1	4	2	2	3	3
4	8	1	3	3	4	10	2	3	5	4	10	2	3	4
4	10	3	3	5	4	10	3	3	5	4	10	3	3	5

per@kornhall.net

Reflektion: Samtal om nyckelord/ -begrepp

1. Välj ut tre av dina nyckelord/ begrepp och skriv ett per lapp.
2. Lägg lapparna framför gruppen. En person väljer en lapp, läser och resonerar kring den, till exempel utifrån
För mig betyder det här...
Om jag kopplar det här till min erfarenhet så...
Jag är osäker på vad det här betyder, men kanske...
Jag vet ingenting om det här utan vill höra vad ni tänker...
3. Håll tillsammans koll på tiden så att alla hinner ta minst en lapp.
4. När den första personen har uttömt sina tankar, får gruppen chans att komplettera med ytterligare funderingar i rundor. Rundorna är till för att vidga perspektivet. Det är tillåtet att säga pass.
5. Sedan tar nästa person en lapp...

Reflektion: Samtal om nyckelord/ -begrepp

1. Välj ut tre av dina nyckelord/ begrepp och skriv ett per lapp.
2. Dela gruppen i två delar med tre deltagare i varje
3. Lägg lapparna framför lilla gruppen. En person väljer en lapp, läser och resonerar kring den, till exempel utifrån
För mig betyder det här...
Om jag kopplar det här till min erfarenhet så...
Jag är osäker på vad det här betyder, men kanske...
Jag vet ingenting om det här utan vill höra vad ni tänker...
4. Håll tillsammans koll på tiden så att alla hinner välja minst en lapp.
5. När den första personen har uttömt sina tankar, får övriga en chans att komplettera med ytterligare funderingar i rundor. Rundorna är till för att vidga perspektivet.
6. Sedan tar nästa person en lapp...

Lunch

Samtalsmodell: Stödstrukturer

1. Välj en **samtalsledare**
2. **Alla presenterar kort sin senaste lektion.**
3. **Rösta** på den lektion du helst vill fördjupa dig i.
4. **Vald lektion presenteras utförligt**
5. **Klargörande frågor** från gruppen
6. **Reflektion** för samtliga:
*Vilka "stödstrukturer" kan du hitta i den lektion som beskrivits?
Hur lade läraren upp lektionen för att på olika sätt för stötta
elevernas lärande?*
7. Lista stödstrukturer – lektionsägaren
8. Lista stödstrukturer – gruppen
9. Lista **ytterligare stödstrukturer.**
*Om läraren fick göra om lektionen med exakt samma
förutsättningar, vilka ytterligare stödstrukturer skulle kunna lägga
till?*

(Annika Cederberg – Scheike, Malmö Universitet)

Metasamtal kring Stödstrukturer

- Om ni skulle göra denna modell igen om två veckor, vad skulle ni
  - göra likadant?
  - göra annorlunda? Hur?

We need to stop doing things that are good, in order to do things that are great.

Dylan Wiliam

Kontakta oss gärna:

annica.gardin@stockholm.se

per@kornhall.se

jerker.ostman@vasteras.se

jimmy.strid@vasteras.se

Hur kommer det du tänkt/
hört/ sagt/ gjort idag att
påverka ditt uppdrag som
förstelärare?

Feedback till Annica,
Per, Jerker och Jimmy